Rolul bibliotecarilor în sprijinirea activității clinice și de cercetare din perspectiva medicilor

Dr. Octavia-Luciana Madge
Colectivul de Ştiinţe ale Informării şi Documentării
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
E-mail: octavialuciana@yahoo.com

Dr. Octavia-Luciana Madge este conferenţiar la Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Litere, Colectivul de Ştiinţe ale Informării şi Documentării. Predă cursurile managementul cunoaşterii, utilizatorii de informaţii, servicii de referinţe şi managementul calităţii în transferul de informaţii. Interesele sale actuale de cercetare sunt bibliotecile universitare şi comportamentul utilizatorilor în procesul de căutare şi regăsire a informaţiei.

Rezumat

În contextul unei cercetări mai ample desfășurate la nivelul medicilor cu privire la practicile lor de informare și a utilizării resurselor de informare electronice, acest articol analizează posibilitatea unei colaborări între medicii din clinici universitare și bibliotecarii medicali. De asemenea, explorează punctele de vedere ale medicilor cu privire la rolul posibil al bibliotecarilor medicali de la Biblioteca Centrală a Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila" – București și posibila lor integrare ca membri în echipele clinice și de cercetare.

Cuvinte cheie: bibliotecari medicali, medici, acces la informație, practici de informare, utilizatori de informații, clinici universitare, București

Introducere. Dezvoltările recente la nivelul bibliotecilor medicale și a serviciilor pe care acestea le furnizează au accentuat nevoia unei cunoașteri mai bune a utilizatorilor serviți de aceste instituții, a nevoilor și practicilor lor de informare astfel încât să fie găsite soluții cât mai bune care să îi sprijine pe aceștia în desfășurarea activității lor medicale și de cercetare.

În ultimii ani s-au desfășurat în România mai multe cercetări la nivelul bibliotecilor universitare medicale și a utilizatorilor lor, dar acestea au vizat în principal utilizatorii care apelează la serviciile bibliotecilor universitare medicale centrale (majoritatea studenți) și nu au inclus și utilizatorii din clinicile universitare, unde există biblioteci filiale.

Aceste biblioteci filiale dispun de anumite colecții de cărți, dar nu există bibliotecari care să sprijine utilizatorii din clinici (medici, rezidenți, cercetători, asistente) în procesul de informare și cercetare. (1)

BDD-A27027 © 2015 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:21 UTC)

Deși bibliotecile centrale dispun de personal calificat, cu pregătire în domeniul biblioteconomiei și științei informării în majoritatea cazurilor, din motive în principal legate de lipsa resurselor financiare, bibliotecile filiale din România nu dispun de bibliotecari, spre deosebire de cele din străinătate unde există bibliotecari în majoritatea spitalelor și clinicilor (2), și trebuie menționat că nici în bibliotecile centrale, bibliotecarii nu au totuși o pregătire în domeniul informării medicale, în tehnicile documentare specifice acestei zone specializate de cunoaștere. De asemenea, trebuie precizat că în România nu se organizează cursuri de pregătire sau de perfecționare în domeniul biblioteconomiei și informării medicale de tipul celor organizate în Regatul Unit (3, 4) sau în SUA (5) de exemplu, a practicii de bibliotecă și de informare bazate pe dovezi, la care angajații din aceste instituții să poată participa.

Cu abilitățile lor, specialiștii din bibliotecile medicale ar putea sprijini utilizatorii din clinici, ar putea veni în întâmpinarea nevoilor lor de informare dacă și-ar desfășura activitatea și în aceste filiale. Și în acest sens am propus în 2012 dezvoltarea unui parteneriat între bibliotecari și personalul medical din clinicile și spitalele unde aceste biblioteci filiale există (1), prin care bibliotecarii să fie integrați în activitatea echipelor clinice pe care să le asiste în procesul de informare medicală. Contribuția bibliotecarilor ar fi în special la nivelul activității zilnice a personalului medical care ar putea fi sprijinit cu informațiile necesare, dar și în activitatea de cercetare desfășurată în aceste clinici.

În acest context am desfășurat o cercetare la nivelul medicilor din clinici uiversitare din București, unde există biblioteci filiale, axată pe practicile de informare ale acestora (aspecte care nu fac obiectul acestui articol) și pe părerea lor cu privire la rolul pe care l-ar putea juca bibliotecarii medicali prin integrarea lor în echipele clinice și de cercetare.

Așa cum a arătat o cercetare anterioară la nivelul pacienților din România (6), bibliotecarii nu au încă o imagine foarte bună, și cu ocazia prezentului studiu am considerat că ar fi interesant să aflăm și părerea medicilor.

Context. Cercetarea s-a desfășurat în trei clinici universitare din București, unde există filiale ale Bibliotecii Centrale a Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila" (Clinica de Cardiologie III de la Institutul Clinic Fundeni, Clinica de Chirurgie Generală de la Spitalul Clinic Colentina și Secția Clinică III Boli Infecțioase Adulți de la Institutul Național de Boli Infecțioase „Prof. dr. Matei Balș"). Cercetarea a fost demarată în 2011 și datele despre bibliotecă și filialele sale au fost oferite de conducerea de la acea data a bibliotecii care a aprobat și facilitat desfășurarea cercetării. Medicii din cele trei clinici universitare menționate au participat.

Obiective. Unul dintre obiectivele cercetării (care face obiectul prezentului articol) a fost evaluarea părerii medicilor participanți cu privire la rolul bibliotecarului medical, o posibilă colaborare cu bibliotecarii medicali și o posibilă integrare a bibliotecarilor în echipa clinică în contextul medicinei bazate pe dovezi și a diverselor proiecte de cercetare desfășurate în clinici.

Metode. A fost elaborat un chestionar constând din 28 de întrebări, dar doar câteva dintre acestea fac obiectul acestui articol. Chestionarul a fost distribuit medicilor din cele trei clinici indiferent de poziția lor în clinică (rezidenți, specialiști, primari).

BDD-A27027 © 2015 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:21 UTC)

Procentul de răspuns a fost de 60%, mai mic decât în cazul studiilor desfășurate la Biblioteca Centrală și una dintre explicații ar putea fi lipsa de timp în cazul acestor utilizatori de informație medicală în comparație cu studenții.

Rezultate. Printre participanți au fost medici primari (8%), medici specialiști (21%) și cei mai mulți au fost rezidenți (71%). (Figura 1) Unii dintre aceștia sunt, de asemenea, cadre didactice, unii au doctorat în științe medicale, iar unii sunt doctoranzi în științe medicale.

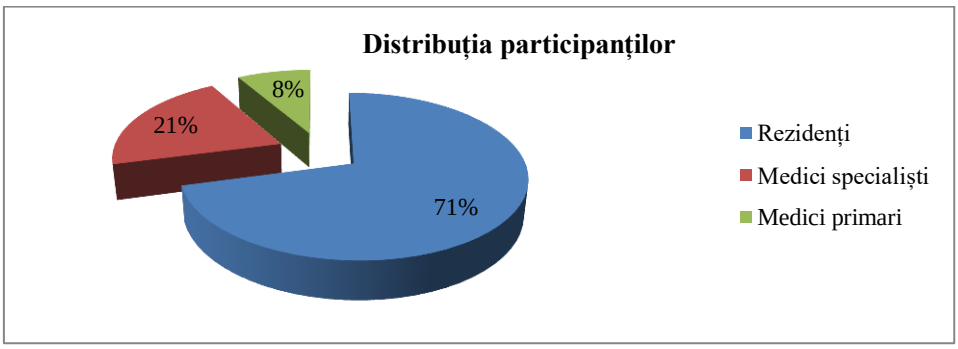

Figura 1. **Distribuția participanților**

Conform rezultatelor acestui studiu la nivelul utilizatorilor de informație din clinici, medicii au practici de informare puțin diferite de principalii utilizatori ai Bibliotecii Centrale – studenții, în special în ceea ce privește preferința și utilizarea resurselor electronice de informare care sunt mult mai mari (79%) în clinici.

Participanții au fost întrebați dacă solicită asistența bibliotecarului medical (de la Biblioteca Centrală) pentru a obține informațiile necesare și 17% au spus da, 4% au spus că doar dacă este absolut necesar, și 8% au dat un răspuns negativ.

Întrebați cum procedează, ce folosesc pentru a identifica, selecta, filtra și evalua informațiile din literatură, aceștia au menționat ghiduri de practică medicală, Biblioteca Cochrane, UpToDate, ghiduri ale asociațiilor profesionale, recomandări, Internet, NEJM. 46% dintre participanți au răspuns că se descurcă singuri și nu au nevoie de asistența bibliotecarului.

Întrebați dacă i-ar putea considera pe bibliotecarii medicali în vreun fel parteneri în activitatea lor clinică, de predare și cercetare, 67% dintre participanți au răspuns pozitiv, motivând că bibliotecarii facilitează accesul la informație, aceștia ar putea fi colaboratori direcți în activitatea de informare. Unii au considerat că o colaborare ar fi utilă în special atunci când se caută resurse vechi, rare. 25% dintre participanți au dat un răspuns negativ, motivând că lor le place să caute singuri documentele necesare, bibliotecarii îi pot ajuta doar pentru pentru accesarea anumitor baze de date și un respondent a spus că ar fi dificil să își imagineze cât de utilă ar putea fi o astfel de colaborare, un astfel de parteneriat.

Întrebați dacă ar colabora cu bibliotecarii medicali pentru a obține informațiile necesare în activitatea lor (Figura 2), 79% dintre participanți au dat un răspuns pozitiv,

BDD-A27027 © 2015 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:21 UTC)

spunând că au făcut deja acest lucru pentru a afla noutăți, pentru a obține informații de calitate, pentru a scurta timpul necesar ca să obțină informațiile, pentru a-și îmbunătăți activitatea științifică, pentru că aceștia îi pot ajuta, deoarece au cunoștințe cu privire la modul în care sunt arhivate documentele. 17% dintre participanți au dat un răspuns negativ, unul dintre ei spunând că nu este necesar.

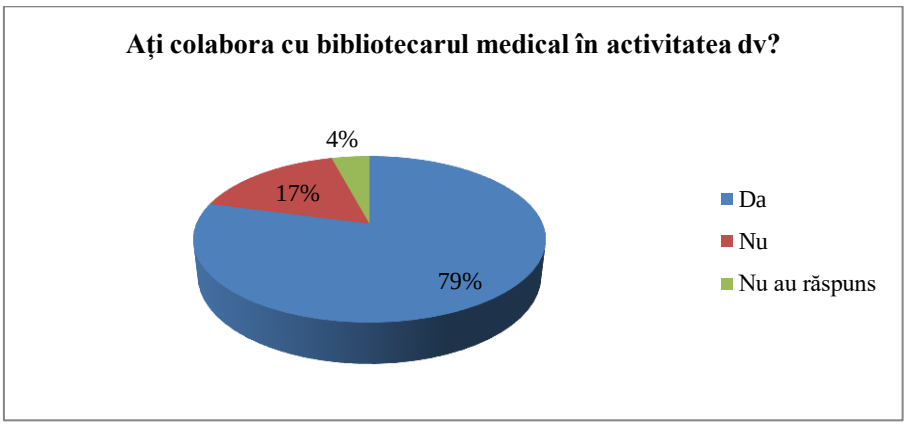

Figura 2. **Posibila colaborare a medicilor cu bibliotecarii medicali**

Întrebați de câte ori au apelat la ajutorul bibliotecarilor medicali pentru a obține informațiile necesare în activitatea lor, 42% dintre participanți au răspuns niciodată, 33% au spus de 2-3 ori, 8% de multe ori și 4% o singură dată. (Figura 3)

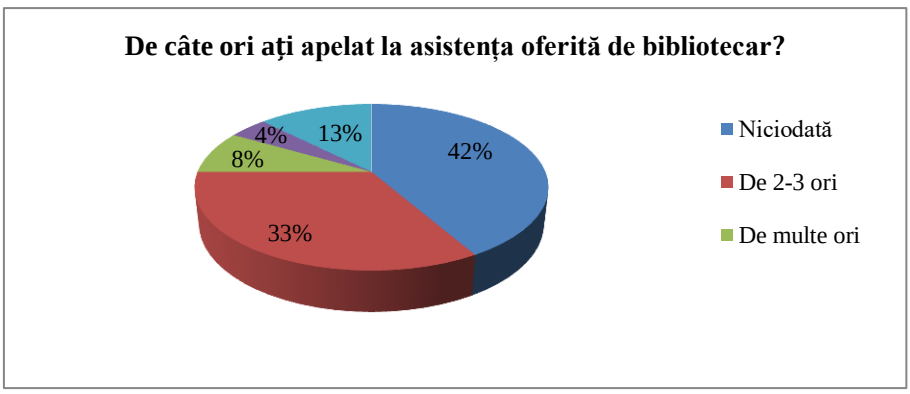

Figura 3. **De câte ori au apelat medicii la asistența oferită de bibliotecarii medicali**

Atunci când au fost întrebați dacă ei consideră util să fie integrat un bibliotecar medical cu abilități de căutare, selectare, filtrare și evaluare a informației din literatura de specialitate în echipa clinică / de cercetare, 75% dintre participanți au răspuns pozitiv, motivând că ar susține acest lucru pentru o eficiență mai mare, pentru un acces mai ușor la informație, pentru asistență în procesul de documentare, bibliotecarul ar putea oferi un ajutor imens în cerectare, s-ar face economie de timp, pentru îmbunătățirea activității

BDD-A27027 © 2015 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:21 UTC)

științifice, mai puțină muncă, pentru ajutor în selectarea surselor de informare de calitate, pentru a face mai ușoare activitățile de cercetare. 17% dintre participanți au dat un răspuns negativ, un respondent spunând că ar fi mai util să existe o bibliotecă centrală cu un acces mai ușor, iar alt participant a spus că fiecare cu locul său de muncă, respingând complet o astfel de posibilitate.

Rezultatele dovedesc că majoritatea participanților la acest studiu sunt conștienți de importanța și avantajele care ar putea veni prin prezența unui bibliotecar medical în echipa clinică.

Întrebați despre rolul bibliotecarului medical în prezent, care ar trebui acesta să fie în contextul volumului mare de literatură științifică medicală, a medicinei bazate pe dovezi, 71% dintre participanți au răspuns menționând următoarele aspecte: selecția informației, să ajute medicii în căutarea informației într-un timp cât mai scurt, să faciliteze accesul la informație, să filtreze informația, să ofere recomandări în procesul de căutare și regăsire a informației, rol de ghid, să îi îndrume, rol în selectarea și filtrarea informației utile, să îi ajute în selectarea informației de calitate, să îi ajute în faza de documentare a diferitelor proiecte de cercetare, să selecteze trei baze de date prioritare. Un participant a spus că mai întâi ar trebui să existe un bibliotecar în biblioteca din clinică.

Am vrut, de asemenea, să aflăm opinia participanților cu privire la avantajele accesului la resursele de informare electronice. 67% dintre participanți au indicat: acces rapid, acces la informație recentă, perfecționare profesională, acces la informație nouă de calitate, viteză, un volum mai mare de informație actuală, acces la cazuri rare sau specifice, informație nelimitată, noutăți în diferite domenii, cele mai recente articole / cercetări în domeniu, este mult mai ușor de manipulat resursele electronice, accesibilitate, un fond mai mare de resurse de unde se poate selecta, scurtarea fazei de documentare, odată cu accesul la resurse electronice, nu mai trebui să părăsească sala de operații.

Sugestiile participanților cu privire la resursele de informare electronice și asistența oferită de bibliotecă pentru a răspunde mai bine nevoilor lor de informare au inclus: acces la resursele electronice oferite de bibliotecă de acasă sau din clinică, soluții pentru accesarea platformelor medicale online la nivel individual, pentru a le putea folosi și în afara locului de muncă, acces la cât mai multe publicații online, parole gratuite la site-uri de specialitate, o listă cu cele mai utile site-uri pentru diferite specialități, acces gratuit de acasă, module de instruire pentru accesarea resurselor electronice, fiecare clinică ar trebui să aibă acces la resurse precum Elsevier.

În ciuda unor păreri care au respins complet chiar și idea de a avea un bibliotecar în echipa clinică, majoritatea participanților (54%) și-au exprimat dorința pentru o colaborare mai strânsă cu bibliotecarii.

Concluzii. Rezultatele studiului nostru sprijină propunerea pe care am făcut-o pentru construirea unui parteneriat între bibliotecari și medicii din clinicile universitare din București, unde există biblioteci filiale.

Din momentul în care acest studiu s-a desfășurat, au avut loc schimbări privind accesul mobil al medicilor și al altor utilizatori ai bibliotecilor medicale la resursele de informare electronice. Prin intermediul Anelis Plus (*Asociaţia Universităţilor, a*

BDD-A27027 © 2015 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:21 UTC)

Institutelor de Cercetare – Dezvoltare şi a Bibliotecilor Centrale Universitare din România), un consorțiu pentru achiziția resurselor electronice (7), toți utilizatorii Bibliotecii Centrale a Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila" – București pot avea acces mobil la bazele de date științifice medicale. Dar acțiuni sunt încă necesare pentru a informa utilizatorii din clinici, din bibliotecile filiale despre această posibilitate.

Bibliotecarii medicali ar trebui văzuți ca intermediari de încredere, dar în România acțiuni sunt încă necesare în această direcție, și acestea ar putea fi demarate în clinicile și spitalele unde medicii și alți profesioniști din domeniul medical au nevoie de asistența lor în procesul de căutare și regăsire a informației. Eforturi și acțiuni sunt necesare atât din partea Bibliotecii Centrale cât și din partea clinicilor pentru a avea un bibliotecar instruit în fiecare bibliotecă de clinică și a-l integra în echipa clinică. Părerile medicilor variază, de la cele considerând necesar să existe un profesionist în domeniul informării pentru a îndruma fiecare medic conform nevoilor sale de informare, la cele care resping complet o colaborare cu un bibliotecar în activitatea lor clinică și de cercetare.

Referințe bibliografice

(1) PORUMBEANU MADGE, Octavia-Luciana. Developing a model for information services based on a librarian-user partnership in medical clinics in Bucharest. În: *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries*, 1, 2012, p. 83-88. [Online]. [Accesat la 12 noiembrie 2015]. Disponibil la: http://www.qqml.net/papers/July_Issue/9QQML_Journal_2012_Porumbeanu-Madge_1_83-88.pdf

(2) HARRISON, J.; BERAQUET, V.; CIOL, R.; PEREIRA, C. Limbs and Spills: the Use of a Clinical Librarian in Supporting Orthopaedic Surgeons in the Research Process. În: *Proceedings of the 12th European Conference of Medical and Health Libraries: Discovering New Seas of Knowledge. Technologies, Environments and Users in the Future of Health Libraries*, Lisbon, June 14-18, 2010. [Online]. [Accesat la 20 septembrie 2011]. Disponibil la: http://www.eahil2010.org/en/images/stories/docs/fulltexts/a1_04_harrison_full.pdf

(3) York Health Economics Consortium (YHEC). *Searching Training.* [Online]. [Accesat la 12 noimebrie 2015]. Disponibil la: http://www.yhec.co.uk/searching-training/

(4) Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP). *Health Libraries Group (HLG). Events, Conferences and Seminars. Diary of Events. HLG CPD Working Group*. [Online]. [Accesat la 12 noiembrie 2015]. Disponibil la: http://www.cilip.org.uk/health-libraries-group/events/diary-events; http://www.cilip.org.uk/health-libraries-group/events/hlg-cpd-panel-members

(5) Medical Library Association. *Professional Development*. [Online]. [Accesat la 12 noimebrie 2015]. Disponibil la: http://www.mlanet.org/p/cm/ld/fid=43

(6) PORUMBEANU, Octavia-Luciana; MADGE, Bruce. Introducing the concept of consumer health information to Romania. În: *Proceedings of the IFLA World Library and Information Congress "Libraries create futures: Building on cultural heritage"*, Milan, Italy, 23-27 August 2009, Section Health and Biosciences Libraries. [Online]. [Accesat la 12 noimebrie 2015]. Disponibil la: http://conference.ifla.org/past-wlic/2009/145-porumbeanu-en.pdf

(7) *Asociaţia Universităţilor, a Institutelor de Cercetare – Dezvoltare şi a Bibliotecilor Centrale Universitare din România* Anelis Plus. [Online]. [Accesat la 12 noimebrie 2015]. Disponibil la: http://www.anelisplus.ro/

BDD-A27027 © 2015 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:21 UTC)